

LIFE OF THE SOCIETY

KONINKLIJKE BELGISCHE VERENIGING VOOR CONCHYLILOGIE

Voorlopig verslag excursie Slak-In-Du van 03 mei 2015 in de Schapenweide en het Provinciaal Domein te Raversijde.

Franky BAUWENS

Deelnemers: VM: Ward Langeroot, Aäron Fabrice, Frank Dewinter, Joris Hoozee; VM en NM: Manu Dumoulin, Alfred Anthierens, Guy & Carine Van Cauwenberghe - Van de Velde, Tom Ameye, Nathal Severijns, Dominique Verbeke & Franky Bauwens.

Weersomstandigheden: VM: Bewolkt, droog, 11 °, ZW wind, 3 Beaufort. NM: Buien, nat, 11 °, ZW wind, 3 Beaufort.

De eerste excursie van 2015 startte minder vlot dan gewoonlijk. De nochtans aangevraagde personeels-parking van het Provinciaal Domein bleek op slot, waardoor iedereen verplicht was rechtsomkeer te maken in het smalle straatje. Na dit oponthoud en met een kleine reorganisatie vertrokken we naar de Schapenweide, een natuurreservaat van 3 ha groot.

Het reservaat ligt deels verstopt achter een hoge berm. Het is een oud relict van de middeleeuwse Graaf Jansdijk. Immers, in het begin van de XV^{de} eeuw liet Graaf Jan zonder Vrees de bestaande dijken van Westende tot Terneuzen met elkaar verbinden om het hinterland te beschermen tegen de vele stormen. Op verschillende plaatsen aan onze kust zijn er nog sporen of toponiemen van deze oude dijk te vinden.

Bij de ingang van het natuurreservaat “De Schapenweide” was de eerste en grootste poel niet zichtbaar. De geschiedenis leert ons dat al voor de eerste bedijkingen in de 10de eeuw de schapenteelt in de slikken en schorren een belangrijk economisch gegeven was. Het is logisch dat na het bedijken de schaapherders ter plaatse bleven en zich vestigden op de nieuwe gronden van de Graaf. In de nabije omgeving stond er zelfs een berquaria. Dit is een soort schapenboerderij die door de Graaf in leen/pacht gegeven werd in ruil voor een zilverbelasting. De belangrijkheid van deze poel blijkt onder meer uit het feit dat hij honderd jaar geleden nog in gebruik was als drinkplaats voor de schapen, die toen zorgden voor het natuurlijke beheer van de duinen. Door de kleiige bodem binnendijks en de kwelwerking vanuit de duinen is er een uniek biotoop ontstaan, namelijk een waterplas met zoet water, die ongeveer 1 m hoger ligt dan het achterliggende land. Door de kwelwerking zijn er belangrijke hoogteschommelingen, die een waardevolle dynamische plantenontwikkeling van de oevers bewerkstelligen. <http://www.routeyou.com/nl-be/location/view/47494636/schapenweide.nl>

Landbouw en visvangst: Middelkerke is tot ver in de 19de eeuw een klein landbouwdorp gebleven. Vooral de schapenteelt had hier een hele lange traditie, later aangevuld met tuinbouw, veeteelt en een beperkte strandvisserij. De productieoverschotten werden afgevoerd naar markten in de buurt via o.a. de middeleeuwse Duinenweg.

Het molluskenleven in deze oude poel was een verrassing. Zomaar op het zicht werden 12 soorten zoetwaterweekdieren uit de poel gehaald. Uit een van de stalen kwam de Gladde schijfhorenslak (*Gyraulus laevis*) te voorschijn. Dit is de eerste vondst van deze soort aan onze kust sinds de start van Slak-in-Du. Deze pioniersoort, die volgens de literatuur geen vervuiling verdraagt, leeft op plaatsen waar er kwel bestaat van brak tot zoetwater met een laag zoutgehalte (tot 5 promille). Eigenlijk ben ik benieuwd wat het resultaat zal zijn van het waterstaal. Andere niet alledaagse soorten die er voorkomen zijn de Slaapslak (*Aplexa hypnorum*) en Spiraalschijfhorenslak (*Anisus spirorbis*). Wat betreft deze laatste is dit onze tweede kustmelding en onze vierde in West Vlaanderen sinds het lopend project (Schuddebeurze, Meetkerke, Damme).

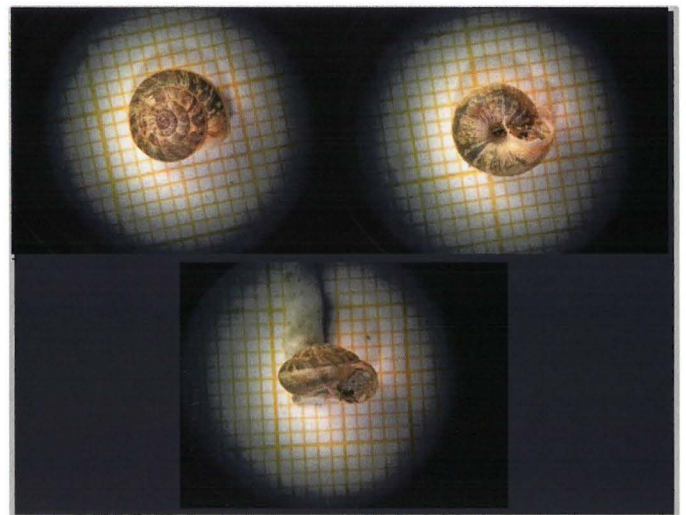
De Vlakke schijfhoren (*Hippeutis complanatus*) vervolledigt het plaatje met de eerste melding van dit slakje uit de duinen. In een van de staalnames zat ook een juveniel doublet van de Moerashoornschaal (*Musculium lacustre*).

Aan de rand van de oever werd de leverbotslak *Galba truncatula* gevonden. Toch een niet te verwaarlozen feit dat aardig is om te weten, vooral bij begrazing door scha-

pen. De westzijde van de poel met de talrijke molshopen zorgde voor een zeer rijke buit aan het blindslakje *Cecilioides acicula*. Normaal worden slechts enkele exemplaren van deze soort gevonden maar deze keer was het uitzonderlijk. Alleen Aäron zijn vangst bedroeg meer dan 10 stuks. In deze molshopen ontdekte Ward een linksgewonden korfslak. Jammer genoeg bleek de mondrand beschadigd zodat het determineren tussen Nauwe korfslak (*Vertigo angustior*) (een van de weinige habitat-slakken) en Kleine korfslak (*Vertigo pusilla*) een probleem wordt. Hopelijk brengt referentiemateriaal het antwoord.

Onder de Duindoornstruwelen troffen we de typische duinsoorten aan zoals de Zandslak (*Theba pisana*), levende Slanke duinhorens (*Cochlicella acuta*) en de Bolle duinlak (*Ceruella virgata*). Zowel Mostonnetjes (*Pupilla muscorum*) als het Genaveld tonnetje (*Lauria cylindracea*) werden vers of levend gevonden in het struweel. Helemaal verstopt achter het struweel in de tweede en kleine poel, werd nog het Jenkins' waterhorentje (*Potamopyrgus antipodarum*) gevonden.

Intussen was het picnictijd geworden. Een aantal deelnemers besloten om ook nog het nabijgelegen Provinciaal Domein te bemonsteren. Dat de excursie zou verdergaan in de namiddag was echter vooraf niet voorzien zodat enkele mensen met spijt afscheid namen. Het middagmaal werd benut in het cafetaria Walraversijde en een enkeling waagde zich aan een Oostendse Keyte (biertje).

Candidula intersecta uit De Schapenweide

Provinciaal domein: Het Provinciaal Domein bezit eveneens een flinke dosis geschiedenis. Zoals de gereconstrueerde middeleeuwse huisjes uit 1465 (Walraversijde), de bunkers uit WO I en WO II (Atlantic Wall) en de woonst van Prins Karel. Toen de Prins er nog woonde was gans dit gebied beschermd tegen elke vorm van recreatie of bebouwing. Vandaag kunnen we er des te meer van genieten. Het vroegere park werd grotendeels

opnieuw ingericht als recreatiepark waar het leuk is om te wandelen. Toch zijn er nog enkele onaangeroerde plekjes.

Op een van die plekjes werden verschillende interessante slakjes gevonden zoals Slanke dwergslak (*Carychium tridentatum*) en Dwergkorfslak (*Vertigo pygmaea*). Mogelijk leeft de Plompe dwergslak (*Carychium minimum*) er ook maar dit moet nog bevestigd worden. Op deze plaats waren bovendien de mostonnetjes en het genaveld tonnetje zeer goed vertegenwoordigd. De Vale clausilia (*Clausilia bidentata*) was er eveneens in grote aantallen te vinden. Van de typische duin-naar-polder overgang is er in het park niet zoveel meer te herkennen. Op enkele niet heringerichte stukjes na is het eigenlijk een cultuurlandschap/park geworden met veel nieuwe poelen, grachten en rietkragen.

Wegens tijdgebrek zijn de waterplassen niet of onvoldoende onderzocht. Een nieuwe bemonstering specifiek naar de poelen toe zou waarschijnlijk nog enkele soorten opleveren voor dit domein. Toch werd in een poel de Platte pluimdrager (*Valvata cristata*) gevonden. Van deze soort zijn er, voor onze kust althans, nog niet veel waarnemingen gemeld. Het is voor ons zelfs de eerste Slak-in-Du kustmelding (eerdere meldingen kwamen uit Meetkerkse moeren en Damme).

Naaktslakken: Zeven soorten naaktslakken werden gedetermineerd, waarvan vijf in de natte namiddag. Regenweer heeft soms ook zijn voordelen.

Vondsten: In totaal, voorlopig, 51 soorten. Maar, maar, maar.... We mogen hier niet vergeten dat beide terreinen wel een compleet verschillend biotoop hebben. Namelijk van duin en poel naar cultuur/park en bunkerlandschap. Het record van Damme van vorig jaar (50 soorten) staat nog steeds overeind daar al deze diertjes in een min of meer gelijkaardig biotoop gevonden werden.

Voorlopig resultaat	Schapenweide	Prov Domein	Totaal soorten
Landslakken	18	19	26
Naaktslakken	2	7	7
Zoetwatermol-lusken	17	4	18
Totaal per gebied	37	30	51

Bodemstaal: De meegenomen bodemstalen zijn nog niet allemaal onderzocht.

Dank: Met in het bijzonder dank aan de conservator van de Schapenweide Luk Hostyn (Natuurpunt Middenkust) voor de vriendelijke ontvangst en het geduld. Dank aan alle deelnemers om een ganse dag op stap te gaan. Het was een prachtige zonnige voor- en een natte buiige namiddag.

Arion vulgaris

Aegopinella nitidula

Datum: 2015-04-13 en 2015-05-03 Uur : 09 tot 16 uur 10X10 hok DS 87

Waarnemer

Slak-In-Du

Provincie

West-Vlaanderen

Gemeente:

Weer

Straat/locatie

Raversijde-Oostende

VM: Bewolkt, droog NM: Buien,

11 °, ZW wind +/- 3 Beaufort

Versie 30-12-2015

Schapenweide + Prov Dor Begroeiing

VM Duinstruweel NM Bomen en struweel

SCH = Schapenweide

Raversijde Park

Staal

← Schapenweide | Provinciaal domein →

P = Provinciaal domein Raversijde

Landmollusken

Temp/ Ph/Zout (pSu of ‰)

	RL 2006 na 1985	RL Status	SCH Poel I	SCH Duin	SCH Poel II	P Lisdoddepoel	P Garage	P Poel schildpad	P Bunker
		Lat	51.195	51.196	51.196	51.201	51.202	51.201	51.200
		Lng	2.836	2.836	2.836	2.851	2.851	2.853	2.854
			20,1/8,5/2,0,4231						
	ALG	LC					1 V NTB		
1	ALG	LC					2V+2 juv V		
2	ALG	DD	1 O + 1 juv V	A L V			EV + juv	EV	
3	G	NT		A L			EV + juv		
4	ALG	LC		5 O			EV O		
5	NG	VU	4 V	6 V					
6	NG	NT	A V + O	A V	EV + O		A V		
7	NG	NT					A V		
8	NG	CR	2 O frag						
9	NG	LC	EV						
10	NG	LC					A L + juv	EL	
11	G	NT					A V + juv		
12	ALG	LC		1 V					1 L
13	ALG	LC		EV + L			EV + juv		
14	ALG	LC	EL		1 L				
15	ALG	LC					1 V		
16	ALG	LC		EO	1 O	2 juv L	A L + juv		
17	ALG	LC					1 L 2 O	EV	AV
18	NG	NT		A L					
19	NG	VU					A L		
20	ALG	LC				1 Oud		A L	EV
21	NG	VU	EO + 1 L	EO			EV + L + juv		
22	NG	NT		A V			A V		
23	NG	NT		A L					
24	ALG	LC		A L			A L	EL	EL
25	ALG	LC		A L		1 adult L	A L		

← Schapenweide | Provinciaal domein →

Naaktslakken

	RL 2006 na 1985	RL Status	SCH Poel I	SCH Duin	SCH Poel II	P Lisdoddepoel	P Garage	P Poel schildpad	P Bunker
1	ALG	LC	EL				A L		
2	ALG	LC					EL		
3	ALG	LC	EL			1 juv L ?			
4	ALG	LC				A L			
5	NG	LC				1 L	1 L	1 L	
6	ALG	LC					EL	EL	
7	ALG	LC						EL	

← Schapenweide | Provinciaal domein →

Zoetwatermollusken

	RL 2006 na 1985	RL Status	SCH Poel I	SCH Duin	SCH Poel II	P Lisdoddepoel	P Garage	P Poel schildpad	P Bunker
1			1 Op						
2					A L	A L			
3				1 O (ME)					
4						A L			
5			EL + juv						
6			EL		EL				
7			V + juv V						
8			EL + juv		A L			EL	
9		R W.BE	3 juv V						
10			EL + juv					EV	
11			EL + juv						
12			juv 2 L 3 V E		E juv L				
13		R W.BE	1 L						
14			EL + 1 juv						
15			1 V	1 Fr V					
16			7 V O + juv						
17			1 L, A + juv V						
18			EL + juv						
19			1 juv Do						

← Schapenweide | Provinciaal domein →

Andere

	RL 2006	RL Status	SCH Poel I	SCH Duin	SCH Poel II	P Lisdoddepoel	P Garage	P Poel schildpad	P Bunker
1			AV						

Legende

RL 2006 = GEDOCUMENTEERDE RODE LIJST EN NAAMIJST VAN DE LANDMOLLUSKEN VAN VLAANDEREN EN BRUSSEL

ALG = ALGEMEEN IN VLAANDEREN

NG = NIET GEMELD NA 1985 AAN DE OOSTKUST

G = GEMELD

NG - NL = niet gemeld en niet op de lijst

(*) = brakwatersoort

(1) euryhalie mariene soort

LK = Losse klep

1 = Slechts één h huisje

NTB = nog te bevestigen

E = Enige <10

L = Levend juv = juveniel

NB = niet bevestigd

A = Algemeen >10 en <50

V = Vers Fr = fragment

F = Fossiel

M = Massaal >50

O = Oud LK = losse klep

ME = Middeleeuwen of Holoceen

Do = doublet Op = operculum